

Könyvtárak és a pénzügyi kultúra 2. rész

Kompetenciák

Kiszl Péter

A pénzügyi műveltség valamennyi korosztályt érintő fejlesztése globális szintű stratégiai célkitűzés. Tanulmány-sorozatunkban a tudatos pénzügyi döntések elősegítésére szolgáló könyvtári kezdeményezésekre irányítjuk rá a figyelmet. Célunk (1) a könyvtárosoktól jellemzően idegen terület beépítése a magyarországi szakmai vérkeringésbe, ezáltal a könyvtárosok pénzügyi felkészültségének javítása, beleértve a könyvtárosképzést is; (2) a nemzetközi könyvtári jó gyakorlatok adaptációs irányultságú megosztása, új pénzügyi edukációs (és vállalkozásfejlesztési) szolgáltatások bevezetésének katalizálása valamennyi könyvtártípusban; (3) közvetetten pedig a hazai könyvtári rendszer és a könyvtárosok presztízsének emelése, társadalmi hasznosságának erősítése. A 2. részben a nemzetgazdaságot támogató könyvtári feladatellátáshoz szükséges könyvtárosi kompetenciákat azonosítjuk nemzetközi és hazai kompetencia keretek elemzésével.

felhasználóképzés, kompetencia, könyvtárosképzés, pénzügyi műveltség, vállalkozásfejlesztés

Bevezetés

Tanulmány-sorozatunk kezdő részében¹ igazoltuk, hogy a pénzügyi műveltséggel kapcsolatos ismeretek nem iskolarendszerű oktatásába, majd az erre épülő vállalkozásfejlesztésbe a könyvtárak elsősorban az Amerikai Egyesült Államokban, de világszerte is többféle módon kapcsolódtak be. Megállapítottuk, hogy „a pénzügyi műveltség domináns hátráltató tényezője a kompetenciahiány.”² Napjainkban ugyan főként az információs műveltség fejlesztése, valamint az esélyegyenlőség biztosítása kerül a gazdasági életet támogató kutatások és programok homlokterébe, különös tekintettel az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak könyvtári adaptációira,³ de a felkészült munkaerő-utánpótlás biztosítása végett a könyvtárosoktól elvárt gazdaságfejlesztést támogató kompetenciák feltárása sem maradhat el.⁴ Ez a folyamatosan korszerűsödő felsőfokú könyvtárosképzés, egyúttal a továbbképzések szervezéséhez is elengedhetetlen feltétel.

Nemzetközi pénzügyi kompetencia keret OECD

Az *Organisation for Economic Co-operation and Development International Network on Financial Education* (OECD/INFE) 130 tagországával a pénzügyi műveltséget támogató legnagyobb szervezet a pénzügyi képzések igazodási pontja. Meghatározásában a pénzügyi műveltség (financial literacy): „A pénzügyi tudatosság ismeretek, készségek, attitűdök és magatartásformák kombinációja, amelyek szükségesek a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalához és végső soron az egyéni pénzügyi jólét eléréséhez.”⁵ Az OECD/INFE pénzügyi oktatás (financial education) definíciója: „Az a folyamat, amelynek során a pénzügyi fogyasztók/befektetők javítják a pénzügyi termékek, fogalmak és kockázatok megértését, a tájékoztatás, az oktatás és/vagy objektív tanácsadás révén olyan készségeket és önbizalmat fejlesztenek ki, amelyek hatására jobban megismerik a pénzügyi kockázatokat és lehetőségeket, megalapozott döntéseket tudnak hozni, felismerik, hová fordulhatnak segítségért, és egyéb hatékony intézkedéseket képesek tenni a pénzügyi jólétük javítása érdekében.”⁶

Több kompetencia keretrendszer létrehozása fűződik az OECD-hez a fiatalokat, a felnőtt korú lakosságot és a vállalkozásokat érintően. Az OECD/INFE 2022 januárjában az Európai Bizottsággal közösen jelentette meg a *Financial competence framework for adults in the European Union* című, valamennyi tagállam nyelvén – magyarul: A felnőttekre vonatkozó közös EU/OECD-INFE pénzügyi kompetencia keret (FinComp) – elérhető szakértői dokumentumcsomagot,⁷ amely a kompetencia keretet és a kísérő indoklást is magában foglalva a legfrissebb kompetencia kutatási eredményeket közvetíti: „Az EU/OECD-INFE felnőttekre vonatkozó pénzügyi kompetencia keretének célja, hogy előmozdítsa a felnőttek pénzügyi kompetenciáinak közös értelmezését a tagállamok és a nemzeti hatóságok, az oktatási intézmények, az ipar és az egyének körében. Emellett alapot biztosít az uniós és a nemzeti politikai döntéshozók közötti összehangoltabb megközelítéshez. A pénzügyi jártasság javítására irányuló erőfeszítések támogatásával a keret célja, hogy hozzájáruljon az egyéni pénzügyi jóllét javításának általános célkitűzéséhez.”⁸

A szabadon (és önkéntesen), bárki számára rendelkezésre álló, nemzeti és oktatási szakpolitikák, illetve intézkedések, akár tananyagok kidolgozását, valamint felmérések, értékelések lebonyolítását támogató keretrendszer kizárólag a személyes pénzügyekre összpontosít, építve és kiegészítve a következőkre:

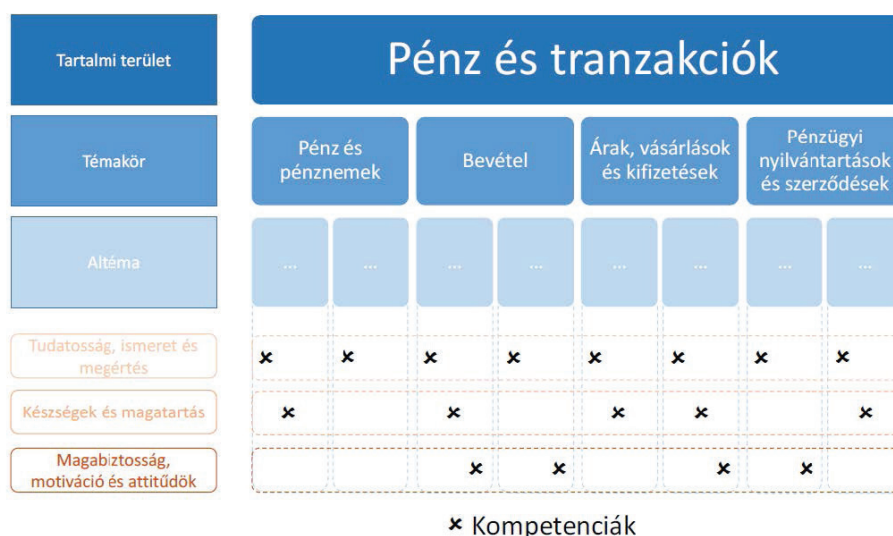
1. *European Digital Competence Framework for Citizens* (DigComp);⁹
2. *Entrepreneurship Competence Framework* (EntreComp);¹⁰
3. *OECD/INFE Core Competencies Framework on financial literacy for MSMEs*;¹¹
4. *G20/OECD-INFE Core Competencies Framework on Financial Literacy for Adults (aged 18+)*;¹²
5. *OECD/INFE Core Competencies Framework on Financial Literacy for Youth (aged 15 to 18)*.¹³

Az EU/OECD-INFE pénzügyi kompetencia keret (financial competence framework) négy tartalmi területbe (content areas) sorolja a kompetenciákat, úm.:

1. Pénz és tranzakciók (Money and transactions);
2. Pénzügyek tervezése és kezelése (Planning and managing finances);
3. Kockázat és haszon (Risk and reward);
4. Pénzügyi környezet (Financial landscape).

Ahogy az 1. ábrán mutatott példán nyomon követhető, ezek további témakörökre és altémákra (topics and subtopics) oszlanak, majd minden kompetenciához három dimenzió tartozik:

1. tudatosság/ismeret/megértés (awareness/knowledge/understanding);
2. készség/magatartás (skills/behaviour);
3. magabiztosság/motiváció/attitűd (confidence/motivation/attitudes).

1. ábra A FinComp pénz és tranzakciók tartalmi terület kompetenciacsoportjának szerkezete

Forrás: OECD, A felnőttekre vonatkozó közös EU/OECD-INFE pénzügyi kompetencia keretet (FinComp) kísérő indoklás i. m. p. 5.

A keret horizontális dimenziói (cross cutting dimensions tags) segítik a kompetenciák átfogó azonosítását:

1. A digitális pénzügyekkel kapcsolatos kompetencia (Digital financial competence);
2. A fenntartható pénzügyekkel kapcsolatos kompetencia (Sustainable finance competence);
3. A pénzügyi reziliencia szempontjából releváns kompetencia (Competence relevant for financial resilience);
4. A mindennapi élet és/vagy a jelenlegi vagy jövőbeli pénzügyi jóllét szempontjából releváns kompetencia (Competence relevant for daily life competence and/or for current or future financial well-being);
5. A felnőtt lakosság többsége szempontjából releváns kompetencia (Competence relevant to a large majority of the adult population).

A kompetenciakeret kereshető Excel-változatban is elérhető,¹⁴ melynek magyar nyelvű verziójából¹⁵ a 2. ábrán mutatunk ízelítőt. Az egyes szövegsínek magyarázatai: kék – javaslatok a digitális pénzügyekre és a digitális pénzügyi tájékoztatásra, oktatásra és tanácsadásra hivatkozó kompetenciákra; zöld – javaslatok a fenntartható pénzügyekre hivatkozó kompetenciákra; dőlt – glosszáriumban meghatározott fogalmak.

Megkezdődött a közös EU/OECD pénzügyi kompetencia-keretrendszer kidolgozása az Európai Unióban élő 18 év alatti gyermekek és fiatalok számára is. A munka a tervek szerint 2023-ban fejeződik be. Ehhez adhat segítséget az OECD 15 éves tanulókat háromévente monitorozó, 2022-ben is sorra került PISA (*Programme for International Student Assessment*) felmérése, amely többek között a pénzügyi ismeretek vizsgálatára is kiterjedt. A friss vizsgálat eredményei még nem publikusak.¹⁶ A 2018-as adatfelvétel kiértékelése megállapítja, hogy a szülők rendszerint (94%) példaképek gyermekeik pénzzel kapcsolatos viselkedésének kialakításában, továbbá az internetet a megkérdezettek 77%-a jelölte meg a pénzügyi tájékozódásban használt információforrásnak. A szakértők azt is kimutatták, hogy a diákok jellemzően a matematikaórán (közel 60%) találkoznak pénzügyi műveltséget fejlesztő feladatokkal, de majdnem 20–20%-os említést kaptak az iskolában, de nem tanároktól,

illetve az iskolán kívüli, nem tanórai aktivitások.¹⁷ Az internetes tájékozódás és az iskolán kívüli, nem formális oktatás terén van tennivalójuk elsősorban a könyvtáraknak.

AFI (Alliance for Financial Inclusion)

A fejlődő országok pénzügyi tudatosságának javítására fókuszáló *Alliance for Financial Inclusion* (AFI) is közzétette az OECD-hez igazodó *The Financial Competency Matrix for Adults* szakértői anyagát, mely a következő hét fő kompetenciát deklarálja:

1. Gazdaság – nemzetgazdaság, infláció, árfolyam, pénzügyi rendszer, pénzügyi intézmények stb. (Economy – national economy, inflation, exchange rate, financial system, financial institutions, etc.);
2. Költségvetés – bevételek, kiadások, személyes pénzügyek kezelése és pénzügyi szolgáltatások úm. bankszámlák, bankkártyák, biztosítások stb. (Budgeting – income, expenditure, managing personal finances and using financial services, such as bank accounts, payment cards, insurance, etc.);
3. Megtakarítás és tervezés – a megtakarítás formális és informális módjai, rövid és hosszú távú tervezés, pénzügyi szolgáltatások és befektetések, betétek, kötvények, részvények stb. (Saving and planning – formal and informal ways of saving, short-term and long-term planning, financial services and investment, deposits, bonds, shares, etc.);
4. Adósságkezelés – a hitelfelvétel formális és informális módjai, hitel, hiteltörténet, biztosítékok stb. (Debt management – formal and informal ways of borrowing, credit, credit history, collateral, etc.);
5. Vásárlás – a pénzügyi szolgáltatások jellemzői, összehasonlítás és értékelés különböző tényezők alapján stb. (Shopping around – characteristics of financial services, comparison and evaluation based on different factors, etc.);
6. Jogvédelem – fogyasztóvédelmi ciklus, a pénzügyi szolgáltatásoktól és intézményektől függő jogok és kötelezettségek stb. (Rights protection – consumer protection cycle, rights and responsibilities depending on financial services, institutions, etc.);

EC/OECD-INFE pénzügyi kompetenciakeret felnőttek számára
 11 January 2022

Szám	Metaadatok				Kompetenciák				Címkek					
	Tantalmi terület	Témakör	Aléma	Tudatosság, ismeret és megértés	Készségek és magatartás	Magabiztosság, motiváció és attitűdök	Kompetenciák	Digitális pénzügyi kompetencia	Fenntartható pénzügyi kompetencia	A pénzügyi rugalmasság szempontjából releváns kompetencia	A mindennapi élethez szükséges kompetenciák és/vagy a jelenlegi számára releváns pénzügyi jölet szempontjából releváns kompetenciák	A pénzügyi rugalmasság szempontjából releváns kompetencia	Fenntartható pénzügyi kompetencia	Digitális pénzügyi kompetencia
468	4. A. pénzügyi környezet	4.3 Pénzügyi oktatás, tájékoztatás és tanácsadás	Pénzügyi tanácsadás	1	0	0	Irszárban van azzal, hogy a pénzügyi tanácsadók kötelesek megkeresni az ügyfeleket fenntarthatósági preferenciáikról, mielőtt tanácsot adnának	0	1	0	1	0	0	0
469	4. A. pénzügyi környezet	4.3 Pénzügyi oktatás, tájékoztatás és tanácsadás	Pénzügyi tanácsadás	0	1	0	Szükség esetén a pénzügyi döntések meghozatalakor tájékoztatásra szolgáló eszközöket alkalmaz	1	0	0	1	0	0	0
470	4. A. pénzügyi környezet	4.3 Pénzügyi oktatás, tájékoztatás és tanácsadás	Pénzügyi tanácsadás	0	0	1	Bizik abban a képességében, hogy felismeri a megbízható tanácsadási forrásokat	1	0	0	1	0	0	1
471	4. A. pénzügyi környezet	4.3 Pénzügyi oktatás, tájékoztatás és tanácsadás	Pénzügyi kérdések megvitatása	1	0	0	Tudatában van annak, hogy milyen előnyökkel jár a pénzügyekről a megbízható személyek széles körével való beszélgetés	0	0	0	1	0	0	1
472	4. A. pénzügyi környezet	4.3 Pénzügyi oktatás, tájékoztatás és tanácsadás	Pénzügyi kérdések megvitatása	0	1	0	Nyíltan és őszintén beszél megbízható személyekkel a pénzügyekről	0	0	0	1	0	0	1
473	4. A. pénzügyi környezet	4.3 Pénzügyi oktatás, tájékoztatás és tanácsadás	Pénzügyi kérdések megvitatása	0	1	0	Megvitálja a releváns pénzügyi kérdéseket, amikor szakemberekkel beszél	0	0	0	1	0	0	1
474	4. A. pénzügyi környezet	4.3 Pénzügyi oktatás, tájékoztatás és tanácsadás	Pénzügyi kérdések megvitatása	0	0	1	Magabiztosan beszél másokkal a pénzügyekről	0	0	0	1	0	0	1

2. ábra Részlet a FinComp kompetenciakeret Excel-verziójából
 Forrás: EC/OECD-INFE pénzügyi kompetenciakeret felnőttek számára i. m.

7. Biztonság – pénzügyi csalások és átverések típusai, megelőzés, ellenőrzés stb. (Security – types of financial frauds and scams, prevention, control, etc.).¹⁸

Ezeket áttekintve megállapítható a tematikus kompatibilitás, azaz a hét kompetencia mindegyike besorolható az EU/OECD-INFE keretrendszerébe.

Könyvtári kompetenciasémák

Programok

Az *American Library Association* (ALA) több külső együttműködő partner bevonásával, de kiemelten a *FINRA Foundation* támogatásával komplex programot kínál a könyvtárak pénzügyi kultúra fejlesztésébe való bekapcsolódásába. 2014-ben jelent meg a *Financial Literacy Education in Libraries: Guidelines and Best Practices for Service* módszertani kiadványuk,¹⁹ de az *ALA Reference and User Services Association* (RUSA) *Financial Literacy Interest Group* (FLIG) blogja is naprakész ismereteket közvetít a témakörben.²⁰ A *Financial Literacy in Public Libraries: A Guide for Building Collections LibGuide* források (könyvek, weboldalak, adatbázisok) gyűjt és a könyvtárosoknak professzionális szakmai háttértámogatást biztosít.²¹ Ugyancsak a *FINRA Foundation* szakmai és anyagi hozzájárulásával futó *Smart Investing@Your Library* ALA-program nevezhető zászlóshajónak, amelynek menedzsmenteszközei (Manager tools) között számos, a könyvtárosok képzéséhez, a gyűjteményfejlesztéshez és a referenz kérdések megválaszolásához kapcsolódó vizsgálati anyagot találhatunk.²² A *New York Public Library Money Matters Pro* honlapja²³ a könyvtárosok, míg a *Money Matters* felülete²⁴ a használók edukációját célozza, jó gyakorlatként szintén iránytűt jelent az USA könyvtári rendszerében. Szűkebb környezetünkben, a környező országok közül Bulgária, Lengyelország, Románia és Szlovénia együttműködésével pedig sikerrel zárult a *Finlit – A Model for Non-Formal Education of Adult Library Users* projekt.²⁵

A *Financial Literacy in Public Libraries LibGuide*-ban (könyvtári dokumentumok – állománygyarapítás) és a *Smart Investing@Your Library* (használóknak nyújtott képzések) honlapján felsorolt tématerületeket az 1. táblázatban hasonlítjuk össze. A témakörök metszetének az *Okosan a pénz-*

ze! portálon²⁶ követhető hazai országos stratégiai törekvésekkel²⁷ való összevetése is tanulságokkal szolgálhat a kompetenciafejlesztéshez:

- adók,
- bank,
- befektetés,
- biztosítás,
- felsőoktatási tanulmányok finanszírozása,
- fogyasztóvédelem,
- hitel, eladósodás,
- ingatlanvásárlás,
- költségvetés,
- nyugdíj-előtakarékosság,
- pénzügyek gyermekeknek,
- pénzügyi krízisek kezelése.

Az ALA és a *FINRA* az alapvető pénzügyi kompetenciákat (basic financial skills) fejlesztve, a jövedelemszerzés, a megtakarítás és a pénzköltés (earning, saving, and spending money) területén a 7 és 11 év közötti korosztály számára a *Thinking Money for Kids* utazókiállításból a COVID-19 miatt játékos számítógépes alkalmazást készített, megfelelve a manapság elvárásaként jelentkező gamifikációs kívánalmaknak.²⁸

1. táblázat Az ALA pénzügyi kultúra tématerületeinek összevetése a könyvtári gyűjtemények és a könyvtárhasználói képzések vetületében; Forrás: saját szerkesztés

<i>Financial Literacy in Public Libraries LibGuide (sources)</i>	<i>Smart Investing@Your Library (trainings)</i>
Banking	Banking Services and Saving
Budgeting	Basic Budgeting and Record Keeping
Consumer Protection and Fraud Prevention	Children and Money
Credit and Debt	Community Services for Those Facing Financial Hardship
Estate Planning	Consumer Credit
Family Finance	Consumer Protection and Fraud
Financial Literacy for Children	Financing College
Financing College	Homebuying
General Personal Financial Management	Income Taxes
Identity Theft	Insurance Fundamentals
Insurance	Investing
Investing	Retirement Planning
Managing Financial Hardship	Selecting Financial Professionals
Real Estate	
Retirement	
Saving and Spending	
Taxes	
Teen Finance	

Külföldi képzések

A köznevelést²⁹ követő felsőfokú képzésben, a graduális vagy posztgraduális egyetemi oktatásban jellemzően a vállalkozások, illetve az üzleti élet információs támogatása jelenik meg. Az ALA-FINRA Smart Investing@Your Library programja esetében azonban találtunk komplex támogató rendszert a személyes pénzügyek témakörében könyvtárosoknak szóló továbbképzésre (a COVID-19 alatt e-learning formában), melynek tématerületeit a 3. ábrán tanulmányozhatjuk.

A könyvtár- és információtudományi képzés globális szintű megerősítésén dolgozik az IFLA BSLISE (*Building Strong Library and Information Science Education*).³⁰ A *The Association for Library and Information Science Education* (ALISE) a *Journal of Education for Library and Information Science* (JELIS) szakfolyóiratában közli a legújabb oktatási trendeket. Az USA-ban az ALA akkreditálja a könyvtárosképző mesterprogramokat, melyek tanterveiben – a nemzetközi szaksajtóban frissen megjelent vizsgálatunk alapján³¹ – számottevő az üzleti információs vonatkozású tárgyak jelenléte. Az ALA-hoz köthető szakirodalom,^{32,33} az ALA RUSA BRASS *Business Reference Essentials*³⁴ is katalizálja a könyvtá-

rosok kompetenciafejlesztését: gazdag linkgyűjteménnyel, *Business Reference* (BizRef101) tréningekkel, *Academic BRASS* sorozattal, a *Business Research Competencies*³⁵ útmutató közzétételével. Utóbbi két vetületben azonosítja a kompetenciákat:

1. Alapvető kompetenciák (Foundational competencies)
  - üzleti információs környezet (Business information environment);
  - üzleti kutatási stratégiák és módszerek (Business research strategies and techniques).
2. Tematikus kompetenciák (Topical competencies)
  - tudományági kutatás (Disciplinary research);
  - cég- és szervezeti kutatás (Company and organization research);
  - iparági kutatás (Industry research);
  - piackutatás (Market research);
  - pénzügyi kutatás (Finance research);
  - gazdasági és regionális kutatás (Economic and regional research);
  - reklámkutatás (Advertising research);
  - számviteli és könyvvizsgálati kutatás (Accounting and auditing research);
  - jogi kutatás (Legal research);
  - adózással kapcsolatos kutatás (Tax research).

3. ábra A Smart Investing@Your Library könyvtáros továbbképzési témakinálata

Forrás: American Library Association, Smart Investing@Your Library i. m. <https://smartinvesting.ala.org/staff-training/on-line-self-paced-reference-course>

Hangsúlyozzuk, hogy a vállalkozásokat támogató programok csak a személyes pénzügyeik terén tudatos célcsoport számára lehetnek igazán hatékonyak. A gazdaságfejlesztésben egymásra épülő tevékenységek összegezve:

1. a digitális műveltség fejlesztése;
2. a pénzügyi kultúra fejlesztése;
3. a vállalkozásindítás támogatása, a vállalkozásfejlesztés.

Európában a képzőhelyek legszélesebb körű összefogását a BOBCATSSS (korábban: *European Association for Library and Information Education and Research*, EUCLID) testesíti meg. A Bologna Nyilatkozat hatására végbement tantervi átalakítások miatt megszületett *European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education* megannyi pontján felveti a könyvtár- és információtudományi képzés, valamint a pénzügyi, üzleti témák kapcsolatának szükségességét.³⁶ A könyvtárosképző intézmények tanterveiben ennél fogva – eltérő mértékben ugyan, de – általában megtalálhatók a gazdasági kompetenciákat fejlesztő (kötelező, kötelezően választható vagy fakultatív) kurzusok.

Hazai képzések

A magyarországi könyvtárosképzésben^{37,38} az 1990-es évektől, a rendszerváltástól jelentek meg elsősorban az üzleti életet támogató oktatási akciók.³⁹ A hatályos (jelen tanulmány írásakor ismét átalakítás alatt álló⁴⁰), szakmai konszenzussal létrehozott^{41,42,43} képzési és kimeneti követelményekben⁴⁴ mind az informatikus könyvtáros alapszakon (BA, Magyar Képesítési Keretrendszer 6. szint, végzettség: informatikus könyvtáros⁴⁵), mind a könyvtár- és információtudomány mesterszakon (MA, Magyar Képesítési Keretrendszer, 7. szint⁴⁶) azonosíthatók a pénzügyekre és a gazdaságfejlesztésre irányuló tanulási eredmények (tudás, képesség, attitűd, autonómia és felelősség). Ezek közül a közvetlenül és a közvetetten relevánsakat a 2. táblázatban gyűjtöttük össze (a kiválasztottakon kívül természetesen még további kompetenciák is érintetik a témakört). A BA oszlopban kialakult számbeli dominanciát elsősorban az indokolja, hogy míg a BA szint 180, addig az MA 120 kreditnyi kompetenciát fed le (6, illetve 4 félév alatt).

A kompetenciák lenyomata a tantárgyak szintjén is megfigyelhető: az *Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (ELTE BTK) Könyv-*

2. táblázat Pénzügyi tudatosságot fejlesztő közvetlen és közvetett tanulási eredmények az informatikus könyvtáros BA, valamint a könyvtár- és információtudományi MA képzési és kimeneti követelményeiben

Forrás: Innovációs és Technológiai Minisztérium, A felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések, valamint hitéleti képzések a 2022/23-as tanévtől alkalmazandó képzési és kimeneti követelményei i. m.

tanulási eredmény	informatikus könyvtáros alapképzés	könyvtár- és információtudomány mesterképzés
tudás	Ismeri a könyvtári szakterület működését meghatározó társadalmi, strukturális, gazdasági, politikai és technológiai folyamatok legfontosabb tényezőit.	Ismeri és érti azokat a hazai, európai és nemzetközi stratégiákat, irányelveket, jogi normákat, amelyek meghatározzák a könyvtár- és információtudomány aktuális kérdéseit, és kijelölik a könyvtárak szerepét az oktatási, képzési, kutatási és fejlesztési környezetben.
	Átfogóan ismeri a hazai és európai uniós könyvtári, információs és információgazdasági stratégiákat, jogi szabályozásokat, intézményrendszereket, programokat.	Elmélyült ismeretekkel rendelkezik az információs és tudástársadalom, a szolgáltatásfejlesztés és szervezeti tudásmenedzsment, a kutatási és gazdasági szféra információs támogatása, a tudásdisszemináció, a tudás-előállítás, a tudásreprezentáció hagyományos és modern formái, a könyvtárak működtetése, az informatikai rendszerek és alkalmazások használata és a tartalomszolgáltatással kapcsolatos szabályozás területén.
	Ismeri az információs műveltség és a digitális kompetencia fogalmi rendszerét, valamint birtokolja a fogalmi körbe tartozó ismeretek jelentős részét.	Ismeri és érti a könyvtári területtel szoros kapcsolatban lévő társtudományok, valamint a képzési, kutatási és fejlesztési környezetben betöltött könyvtári szerepvállalásból adódóan más tudományterületek alapvető fogalmi rendszerét, intézményrendszerét, összefüggésrendszerét, irányzatait.

tanulási eredmény	informatikus könyvtáros alapképzés	könyvtár- és információtudomány mesterképzés
tudás	Ismeri a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok könyvtári ellátásának alapvető módszereit és eszközeit.	Tisztában van a hazai és külföldi információforrások értékelésével, kiválasztásával, az egyes tudományterületek információs igényével és szokásaival.
	Ismeri az információ- és tudásszervezéssel kapcsolatos feladatai ellátásához szükséges kommunikációs, szervezési, marketing, kapcsolattartási és kapcsolatépítési, tervezési, projektvezetési, minőségirányítási, humán-erőforrás fejlesztési alapfogalmakat, alapelveket.	Ismeri és érti azokat a hazai, európai és globális problémákat és trendeket az információs és tudástársadalom, az információs gazdaság területén, amelyek meghatározzák a könyvtártudományi gondolkodás alaptendenciáit is.
	Ismeri a könyvtári szakterület és határterületei információs igényének kielégítését szolgáló legfontosabb szakirodalmi forrásokat, ismeretszerzési és problémamegoldási módszereket.	Ismeri az információ gazdaságtanát, pénzügyi és jogi szabályozásának, valamint szabványosításának korszerű alapismereteit.
		Elmélyült ismeretekkel rendelkezik a felhasználóképzés módszertanáról és a könyvtár- és információtudományi elektronikus tananyagok előállításának technikai és módszertani követelményeiről.
képeség	Képes a munkája során megismert vagy feltárt tények alapos és részletes elemzésére, az eredményekből kibontható összefüggések feltárására, reális értékítéleteket alkot és az ezekből levonható következtetésekre építve önálló javaslatokat fogalmaz meg.	Képes a szakmai feladatok megoldása során az önálló elemzésre, az információhasználat eredményeinek értékelésére, kutatások végzésére és a különböző következtetések szintetizálására az információmenedzsment problémáinak megoldása érdekében.
	Eligazodik a könyvtári terület összefüggései, a könyvtári terület működését meghatározó folyamatok, hazai és európai uniós könyvtári, információs és információ-gazdasági stratégiák, jogi szabályozások, intézmény-rendszerek, programok között.	Képes a meglévő információk új szempontok szerinti feldolgozására, valamint új információk előállításával hagyományos és webes tartalomszolgáltatás nyújtására, szöveges és multimediális információk archiválására, adatbázisok tervezésére, létrehozására, karbantartására és közreadására, az átvethető külföldi szakmai megoldások adaptálására.
	Képes aktív szerepet vállalni a hagyományos és online közösségfejlesztésben, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok esélynövelésében, valamint az élethosszig tartó tanulás támogatásában.	Képes az információelemzés és -tervezés módszereinek alkalmazására, a hatékony tájékoztatásra, a gazdasági, politikai, igazgatási, kulturális, tudományos és egyéb területeken jelentkező szakirodalmi információs igények magas szintű kielégítésére a hagyományos információforrások és a korszerű információs technológiák felhasználásával.
	Képes arra, hogy eligazodjon a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára nyújtott szolgáltatások, a gyakorlat által felvetett konkrét problémák és a lehetséges megoldási modellek, jó gyakorlatok között.	Képes piacképes könyvtári szolgáltatások szervezésére, menedzselésére, működtetésére, minőségbiztosítására és folyamatos fejlesztésére, innovációra, a megfelelő gyakorlati és menedzsmenttechnikák alkalmazására a fenntartókkal, piaci szereplőkkel és felhasználókkal való kapcsolatokban.
	Képes a felhasználókkal, a partnerekkel (könyvkiadók, könyvtárak, könyvterjesztők, adatbázis-szolgáltatók, informatikai fejlesztők, egyéb közgyűjtemények, kulturális és oktatási intézmények), valamint a fenntartókkal való kapcsolattartáshoz szükséges szóbeli, írásbeli kommunikációra, és ezeknek a képességeknek a fejlesztésére.	Képes a különböző típusú könyvtárakban, szaktájékoztatói és dokumentációs intézményekben, valamint az üzleti szférában az egyes szaktudományok területén magas szintű, önálló gyűjteményszervező, feldolgozó, rendszerező, tájékoztató munka végzésére magyar és idegen nyelven.
		Képes a könyvtári munkafolyamatok végrehajtásában történő hatékony közreműködésre, irányításra, eredményesen együttműködik az intézményen belüli és kívüli partnerekkel.
		Képes használóképző tanfolyamok tartására és elektronikus tananyagok elkészítésére.

tanulási eredmény	informatikus könyvtáros alapképzés	könyvtár- és információtudomány mesterképzés
attitűd	Együttműködési készséggel, empátiával fordul a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felé, és azonosul a könyvtárak szerepvállalásával a társadalmi esélyegyenlőtlenségek mérséklésében.	Kezdeményező és nyitott a szakmai innovációs törekvések irányába, támogatja és alkalmazza azokat, amelyek illeszkednek az intézményi és szakmai stratégiákhoz.
	Elkötelezett a lakosság legkülönbözőbb csoportjait érintő digitális kompetenciafejlesztés területén.	Kellő motivációval rendelkezik a változó társadalmi igények felismerésére, reflexiójára, a folyamatos önképzésre, az életen át tartó tanulásra.
	Törekszik az információs társadalomban eligazodni tudó kritikus gondolkodásmód kialakítására.	
	Munkáját siker- és szolgáltatásorientáltság jellemzi annak érdekében, hogy a magas szintű szolgáltatások eredményeként erősödjön a könyvtárak társadalmi elismertsége és elfogadottsága.	
	Nyitott a könyvtári innováció minden formája iránt, befogadó és egyben kritikus a könyvtári munkát érintő elméleti, gyakorlati és módszertani újításokkal szemben.	
	Elfogadja és alkalmazza a mindennapok könyvtári gyakorlatában igazolt megoldásokat, él a szakmai továbbképzés minden formális és informális lehetőségével.	
autonómia és felelősség	Szűkebb szakmai területén, személyes felelősségi körében önálló és kezdeményező szerepet vállal abban, hogy a társadalomban kialakult könyvtárkép egyre pozitívabbá váljon.	Bekapcsolódik kutatási és fejlesztési projektekbé, a projektszereplőként a cél elérése érdekében autonóm módon, a csoport többi tagjával együttműködve mozgósítja elméleti és gyakorlati tudását, képességeit.
	Felelősen vesz részt a könyvtári területen is egyre általánosabbá váló csoportmunkában. Erős érdekérvényesítésre képes a projektek sikeres végrehajtása érdekében.	Különböző bonyolultságú és különböző mértékben kiszámítható kontextusokban a módszerek és technikák széles körét alkalmazza önállóan a gyakorlatban.
	Kiváló szervező- és kezdeményező-készséggel rendelkezik, amelyet hatékonyan képes kamatoztatni a könyvtári közösségkapcsolatok és pályázati projektek területén.	

tár- és Információtudományi Intézetének a 3. táblázatban szemléltetett oktatási programjainak^{47,48} tanegységei különösen igazolják a kutatásunkhoz közvetlenül illeszkedő kompetenciák jelenlétét. A könyvtárostánár osztatlan tanárképzés (10 és 11 félév) pénzügyi tudatosságot katalizáló tantárgyi kínálata megegyezik a könyvtár- és információtudomány mesterszakéval, így azt külön nem tüntettük fel a táblázatban. (A tanárképzés jellegéből fakadóan a tanulási eredmények ugyan némiképp eltérnek, speciálisak, de lényegükben követik a 2. táblázatban szereplőket.⁴⁹) Megállapítható, hogy az ELTE könyvtárosképzésének curriculumában hangsúlyosan jeleníti meg nemcsak a vállalkozói információkat, de a személyes pénzügyeket is.⁵⁰

A kompetenciafejlesztés mérésének mérföldköve az egyes képzési szintek tanulási eredményeinek elsajátítását tanúsító záróvizsga. Az informatikus könyvtáros BA információ- és tudásmenedzs-

ment specializációjának alábbi tételsora a számonkérésben is alátámasztja a 2. táblázatban felsorolt, de különösen a 3. táblázat tanegységei által fejlesztett kompetenciák tételes jelenlétét:

- Felhasználói igény- és piacfelmérések módszerei, azok lebonyolítása, értékelése, a kapott eredmények felhasználása. A versenytársfigyelés fogalma, eszköztára.
- Gazdálkodó szervezetek tipizálása. Egyéni és társas vállalkozási formák. A nonprofit és költségvetési szervezetek tulajdonságai. Cégalapítás, cégeljárás Magyarországon.
- A nemzetgazdaság és a gazdálkodó szervezetek működési mechanizmusa. Alapdokumentumok formai és tartalmi kellékei, legfontosabb kritériumai: alapító okirat, bevételi- és költségterv, mérleg és eredménykimutatás, árajánlat, szerződés stb.

3. táblázat A pénzügyi tudatosságot közvetlenül fejlesztő tantárgyi kínálat kompetenciái az ELTE BTK könyvtárosképzéseiben (2022/2023. tanév); Forrás: ELTE BTK LIS, Oktatás i. m.

informatikus könyvtáros alapképzés (6 félév)	könyvtár- és információtudomány mesterképzés (4 félév)	könyvtártudomány doktori (PhD) program (8 félév)
Gazdasági, vállalkozói, jogi alapismeretek*	Gazdasági ismeretek***	Doktori speciálkollégium***
Üzleti információ 1.*	Piacgazdaság és könyvtárügy az információs társadalomban**	
Üzleti információ 2.*	Üzleti információ és pénzügyi kultúra***	
Üzleti kommunikáció*	Forrásszerzési, pályázatkészítési műhelymunka***	
Gazdasági szakirodalmi információ*		
Üzleti levelezés, helyesírás*		

Jelmagyarázat: * információ- és tudásmenedzsment specializáció, kötelező; ** kötelező törzstárgy; *** szabadon választható tárgy

- Információs vállalkozások marketingstratégiája, marketing-mixe. Az ingyenes szolgáltatás fogalma, a térítéses szolgáltatások árképzése.
  - Belső és külső pr lehetőségek, üzleti kommunikáció, etikett és protokoll jelentősége a térítéses információszolgáltatások, az információs tanácsadói munka területén. Forrásszerzés – pályázat, lobbitevékenység.
  - Az üzleti információ típusai, azok sajátosságai és forrásai. Legjelentősebb hazai és nemzetközi üzleti tartalomszolgáltatók ismertetése, minősítése.
  - Céginformációs rendszerek Magyarországon és nemzetközi viszonylatban. A céginformáció szintjei, forrásai, szolgáltatói.
  - A felhasználói minőség fogalma, a minőségbiztosítás szerepe és lényege az információszolgáltatásokban. Kockázatelemzés, prevenció, konfliktuskezelés: a válság- és krízismenedzsment alapjai.
  - Könyvtárak az üzleti (térítéses) információk közvetítésében. Magyarországi történeti áttekintés, jelenlegi helyzetkép, jövőbeli fejlesztési irányok, sikeres külföldi példák.
  - A multifunkciós könyvtár modellje – a 21. század információs szakemberével szemben támasztott alapkövetelmények: környezeti tényezők elemzése és az azokra adott lehetséges válaszok ismertetése.⁵¹
- A magyarországi könyvtári rendszer fejlesztési irányai nemzetközi kontextusban.
  - A non-business szervezetek menedzsmentje és marketingje.
  - A közgyűjtemények társadalmi hasznosságának és finanszírozásának összefüggései, modellértékű kezdeményezések.
  - Az eredményes könyvtárvezetés és -működtetés feladatrendszer, piacgazdasági környezetben elvárt kompetenciái.
  - A pénzügyi kultúra és a vállalkozásfejlesztés támogatása, mint könyvtári funkció.⁵²

Könyvtáros pénzügyi kompetenciaterkép

A pénzügyi kultúra fejlesztésének könyvtári eszközökkel történő támogatásában vitathatatlanul főszerep jut a könyvtárosok kompetenciafejlesztésének. Figyelemmel a *National Impact of Library Public Programs Assessment* (NILPPA) eredményeire,⁵³ végül summázzuk azokat a törzskompetenciákat, amelyek kutatásaink és felsőoktatási tapasztalataink alapján feltétlenül szükségesek a hatékony könyvtárosi munkához.

Nemzetgazdaságot közvetlenül fejlesztő, egymásra épülő (kemény) tématerületi kompetenciák, melyek részletesen kifejtve megjelennek akár az OECD globális, akár az ALA – közleményünkben elemzett – szakmaspecifikus kompetencialeltáraiban:

1. digitális műveltséggel (digital literacy) összefüggő;
2. pénzügyi műveltséghez (financial literacy) kapcsolódó;
3. üzleti/vállalkozói (business/entrepreneurship).

Ugyanez mondható el a könyvtár- és információtudomány mesterképzés következőkben felsorolt öt szóbeli záróvizsga-tételéről is (a képzés nem tartalmaz specializációt):

Járulékos (puha) közvetett könyvtáros kompetenciák:

1. forrásismereti (familiarity with sources);
2. keresési (searching);
3. használókkal és külső partnerekkel való együttműködési (cooperation with users and external partners);
4. forrásszerzési (fundraising);
5. tanulási (learning, life long learning);
6. időgazdálkodási (time management);
7. etikai (ethics);
8. adaptációs, programszervezői (adopting best practices, event planning);
9. alkalmazkodási, konfliktuskezelési (adaptability, conflict management).

A kompetenciák és tanulási eredmények természetesen csak elméleti síkon léteznek, míg gyakorlati alkalmazásukra nem kerül sor. A könyvtáros diplomával rendelkezők keresettek a munkaerőpiacon, s ha pályaelhagyásra kényszerülnek, mindenképp a versenyszférában találnak munkahelyre.⁵⁴ Ez egyértelműen alátámasztja a képzés piacképességét, melyhez minden bizonnal hozzájárulnak az élet minden területén ma már nélkülözhetetlen pénzügyi és vállalkozói kompetenciákat fejlesztő egyetemi stúdiumok.

Készült a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj, valamint a Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-22-5 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával.

Irodalom

- 1 Kiszl, P., Winkler, B. *Könyvtárak és a pénzügyi kultúra. 1. rész. Keretrendszer*, Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 69(7), p. 342–357, 2022.
<https://doi.org/10.3311/tmt.13186>
- 2 Uo. p. 350.
- 3 IFLA, *Library Map of the World*, Elérhető: <https://librarymap.ifla.org> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 4 Kiszl, P. *The financial literacy competency map of librarians*, In: EDULEARN22 Proceedings, 14th International Conference on Education and New Learning Technologies, p. 6209–6218, IATED, 2022, ISBN: 978-84-09-42484-9.
<https://doi.org/10.21125/edulearn.2022.1465>
- 5 OECD, *Recommendation of the Council on Financial Literacy*, OECD/LEGAL/0461, 2020. p. 6. Elérhető: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 6 OECD, *Recommendation on Principles and Good Practices for Financial Education and Awareness*, 2005. p. 4. Elérhető: <https://www.oecd.org/finance/financial-education/35108560.pdf> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 7 OECD, *Financial competence framework for adults in the European Union*, Elérhető: <https://www.oecd.org/finance/education/financial-competence-framework-for-adults-in-the-european-union.htm> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 8 OECD, *A felnőttekre vonatkozó közös EU/OECD-INFE pénzügyi kompetenciakeret (FinComp) kísérő indoklás*, p. 2. Elérhető: https://www.oecd.org/finance/education/220111-financial-competence-framework-adults-notesandtables_zipfolder.zip (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 9 European Commission, *DigComp*, Elérhető: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcomp_en (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 10 European Commission, *The European Entrepreneurship Competence Framework (EntreComp)*, Elérhető: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1317&langId=en> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 11 OECD, *OECD/INFE Core competencies framework on financial literacy for MSMEs*, 2018. Elérhető: <https://www.oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 12 OECD, *G20/OECD INFE Core competencies framework on financial literacy for adults*, 2016. Elérhető: <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/Core-Competencies-Framework-Adults.pdf> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 13 OECD, *OECD/INFE Core competencies framework on financial literacy for youth*, 2015. Elérhető: <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/Core-Competencies-Framework-Youth.pdf> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 14 European Union/OECD, *Financial competence framework for adults in the European Union, Excel data*, 2022. Elérhető: <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/EU-OECD-Financial-Competency-Framework-for-Adults-Excel.xlsx> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 15 Európai Unió/OECD, *EC/OECD-INFE pénzügyi kompetenciakeret felnőttek számára*, 2022. Elérhető: https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/220111-financial-competence-framework-adults-tools_zipfolder.zip (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 16 Oktatási Hivatal, *PISA (Programme for International Student Assessment)*, Elérhető: <https://www.oktatas.hu/koznevelés/merek/pisa> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)

- 17 OECD, *PISA 2018 Results (Volume IV): Are Students Smart about Money?*, Paris, OECD Publishing, 2020. <https://doi.org/10.1787/48ebd1ba-en>
- 18 Alliance for Financial Inclusion, *The Financial Competency Matrix for Adults: A Policy Framework*, 2020. Elérhető: https://www.afi-global.org/wp-content/uploads/2020/07/AFI_ECAPI_MATRIX_F_AW_digital-v2.pdf (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 19 American Library Association, *Financial Literacy Education in Libraries: Guidelines and Best Practices for Service has been created by a working team drawn from the Business Reference and Services Section (BRASS) of RUSA, under the direction of an advisory group of experts in financial literacy*, 2014. Elérhető: http://www.ala.org/rusa/sites/ala.org.rusa/files/content/FLEGuidelines_Final_September_2014.pdf (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 20 American Library Association, *Programming Librarian. A website of the American Library Association Public Programs Office*, Elérhető: https://programminglibrarian.org/blogs?library_type=All&topic=1852&target_audience=All (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 21 American Library Association, *Financial Literacy in Public Libraries: A Guide for Building Collections*, Elérhető: <https://libguides.ala.org/finra-ore/personalfinance> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 22 American Library Association, *Smart Investing@Your Library*, Elérhető: <https://smartinvesting.ala.org>
- 23 New York Public Library, *Money Matters Pro*, Elérhető: <https://sites.google.com/a/nypl.org/money-matters/home> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 24 New York Public Library, *Money Matters*, Elérhető: <https://www.nypl.org/help/getting-oriented/money-matters-flc> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 25 Bon M. et al. *Financial literacy in the library – A model for non-formal education of adult library users. Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI)*, Poland Global Libraries Bulgaria Foundation (GLBF), Bulgaria National and University Library, Slovenia Biblioteka Judeteana Ovid Densusianu Hunedoara, Romanija (BJHD), 2021. Elérhető: https://finlit.eu/edu/pluginfile.php/31/mod_page/content/23/EN_FINLIT_Model.pdf (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 26 Pénzügyminisztérium, *Okosan a pénzzel!*, Elérhető: <https://www.okosanapenzzel.hu> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 27 Magyar Kormány, *Pénzügyi tudatosság fejlesztésének stratégiája*, Elérhető: <https://www.okosanapenzzel.hu/Media/Default/ASZ-videok/Penzugyi%20tudatossag%20fejlesztésének%20stratégiája.pdf> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 28 American Library Association, *Thinking Money for Kids*, Elérhető: <https://tm4k.ala.org> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 29 Kiszl, P. *Pénzügyekben tudatos generációk – könyvtári támogatással? A fiatakorai pénzügyi nevelés nemzetközi és hazai programkörnyezete*, Könyv és Nevelés, 22(3–4), p. 7–35, 2020. Elérhető: https://www.epa.hu/03300/03300/00032/pdf/EPA03300_konyv_es_neveles_2020_3-4_007-035.pdf (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 30 Chu, Clara M. et al. *IFLA Guidelines for Professional LIS Education Programmes, International Federation of Library Associations and Institutions*, 2022. Elérhető: <https://repository.ifla.org/handle/123456789/1987> (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)
- 31 Bouaamri, A. et al. *Incorporating business courses into LIS programs in Hungary: An examination of ALA-accredited programs*, Heliyon, 9(5), e15676, 2023. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e15676>
- 32 Ross, C. *Making Sense of Business Reference: A Guide for Librarians and Research Professionals*, Second Edition, ALA Editions, 2019.
- 33 Snipes, G. et al. (szerk.) *Teaching Business Information Literacy*, ALA Editions, 2022.
- 34 American Library Association, *Business Reference Essentials*, Elérhető: <https://brass.libguides.com/businessreference> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 35 American Library Association, *Business Research Competencies*, 2019, Elérhető: <https://www.ala.org/rusa/sites/ala.org.rusa/files/content/resources/guidelines/business-research-competencies.pdf> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 36 Kajberg, L., Lørring L. (szerk.) *European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education*, Royal School of Library and Information Science, 2005. Elérhető: <https://hdl.handle.net/1889/1704> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 37 Kiszl, P. *A könyvtár- és információtudományi képzés ökológiája*, Könyvtári Figyelő, 30(1), p. 9–40, 2020. Elérhető: https://epa.oszk.hu/00100/00143/00359/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2020_01_009-040.pdf (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 38 Kiszl, P. *A könyvtár- és információtudomány, valamint a könyvtárosképzés válaszai a gazdasági, társadalmi és technológiai kihívásokra*, In: Kiszl, P., Boda Gáborné Köntös N., Valóságos könyvtár – könyvtári valóság. Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2020, p. 57–74., ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet, 2021, ISBN: 978-963-489-268-7. <https://doi.org/10.21862/vkkv2020.57>
- 39 Kiszl, P. *Business – informatikus könyvtáros hallgatóknak. A vállalkozói, üzleti információ oktatása a könyvtárosképzésben*, Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 51(11), p. 484–494, 2004. Elérhető: <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/1656> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 40 Magyar Rektori Konferencia, *RRF-2.1.1-21 A felsőoktatási képzések ágazati modernizációja*. Elérhető: <http://www.mrk.hu/a-felsooktatasi-kepzesek-agazati-modernizacioja> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 41 Kiszl, P. *Ízlik-e a bolognai? A többciklusú informatikus könyvtárosképzés eddigi tapasztalatai*, Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 57(1), p. 3–14, 2009. Elérhető: <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/7651> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)

- 42 Kiszl, P. *Újratervezés a könyvtárosképzésben*, Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 62(11–12), p. 399–414, 2016. Elérhető: <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/605> (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 43 Kiszl, P. *Könyvtártudomány 2017-től – a katedra szemszögéből*, Könyv és Nevelés, 19(1), p. 26–37, 2017. Elérhető: https://epa.oszk.hu/03300/03300/00009/pdf/EPA03300_konyv_es_neveles_2017_1_026-037.pdf (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 44 Innovációs és Technológiai Minisztérium, *A felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések, valamint hitéleti képzések a 2022/23-as tanévtől alkalmazandó képzési és kimeneti követelményei*, Magyarország Kormánya, 2022. Elérhető: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/5/55/557/5571bfebf0ecbc7e4ba775b0e875832b6977b583.pdf> (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)
- 45 Oktatási Hivatal, *Magyar Képesítési Keretrendszer, informatikus könyvtáros*, Elérhető: <https://www.magyarkepeses.hu/kereso!/MKP/index.php/qualification?id=682&title=informatikus+k%C3%B6nyvt%C3%A1ros&eqfLevel=1-8> (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)
- 46 Oktatási Hivatal, *Magyar Képesítési Keretrendszer, okleveles informatikus könyvtáros*, Elérhető: <https://www.magyarkepeses.hu/kereso!/MKP/index.php/qualification?id=1360&title=informatikus+k%C3%B6nyvt%C3%A1ros&eqfLevel=1-8> (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)
- 47 ELTE BTK, *Képzések, tanegységlisták, záróvizsga-követelmények*, Elérhető: <https://www.btk.elte.hu/content/kepzesek-tanegyseglistak-zarovizsga-kovetelmenyek.t.5429?m=366> (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)
- 48 ELTE BTK LIS, *Oktatás*, Elérhető: <http://lis.elte.hu/OKTATAS/index.html> (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)
- 49 *1. melléklet a 64/2021. (XII. 29.) ITM rendelethez. A tanárképzés általános képzési és kimeneti követelményei*, Magyarország Kormánya, 2021. Elérhető: <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/c37963c964d76a72e66f4ca6deef268a4c043c90/letoltes> (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)
- 50 Kiszl, P. *Pénzügyi kultúra a könyvtár- és információtudományi képzésben*, Képzés és Gyakorlat, 20(1–2), p. 98–109, 2022. <https://doi.org/10.17165/TP.2022.1-2.9>
- 51 ELTE BTK, *Társadalomtudomány képzési ág (BA) Informatikus könyvtáros alapszak, 2019-től nappali tagozatra főlve hallgatóknak*, Elérhető: <https://btk.elte.hu/dstore/document/6059/informatikus%20konyvtaros%20nappali%20BA%20%202019.pdf> (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)
- 52 ELTE BTK, *Könyvtártudomány mesterképzési szak*, Elérhető: https://btk.elte.hu/dstore/document/3547/MA_k%C3%B6nyvt%C3%A1rtudom%C3%A1ny_2019_ZV_v%C3%A9gleges.pdf (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)
- 53 Sheppard, B. et al. *National Impact of Library Public Programs Assessment: Phase 1, A White Paper on the Dimensions of Library Programs & the Skills and Training for Library Program Professionals*, New Knowledge Publication #IML.074.207.07. American Library Association & New Knowledge Organization, 2019. Elérhető: https://nilppa.org/wp-content/uploads/2019/06/NILPPA_Phase-1-white-paper.pdf (Utolsó elérés: 2023. 02. 10.)
- 54 Oktatási Hivatal, *Diplomán túl*, Elérhető: <https://www.diplomantul.hu> (Utolsó elérés: 2023. 05. 18.)

Beérkezett: 2023. május 25.

Kiszl Péter

habilitált egyetemi docens,
az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetének igazgatója,
Információtudományi és Könyvtártudományi Tanszékének,
Könyvtártudományi doktori programjának vezetője.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2992-295X>

E-mail: kiszl.peter@btk.elte.hu